

ผลของการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอด หรือผู้เลี้ยงดูหลัก ในประเทศไทย : The effect of coaching surveillance skills and promoting child development of postpartum mothers or primary caregivers in Thailand.

บทคัดย่อ

ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กปฐมวัยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง คือ พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็กได้รับการสอนให้ใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตร ซึ่งการฝึกทักษะให้กับพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถประเมินและส่งเสริมพัฒนาการบุตรตามวัย โดยใช้คู่มือ DSPM เมื่อกลับไปอยู่ที่บ้านได้ เป็นปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย จึงได้ทำการศึกษาผลของการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมและเฝ้าระวังพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ศึกษาการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก และศึกษาปัญหา อุปสรรคของเจ้าหน้าที่และพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือ DSPM วิธีการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ในมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่มีบุตรอายุแรกเกิด-4 เดือน ที่มารับบริการในโรงพยาบาลในเขตสุขภาพที่ 1-13 คัดเลือกโรงพยาบาลจาก 13 เขตสุขภาพ ทั้งหมด 36 แห่ง จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ โปรแกรมการฝึกทักษะเพื่อเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้วยคู่มือ DSPM แบบประเมินการฝึกทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไค-สแควร์ และการทดสอบของฟิชเชอร์

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM เฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ก่อนและหลังการฝึกทักษะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการฝึกทักษะฯ มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM เป็นประจำเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 49.3 เป็นร้อยละ 68.9 ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการฝึกทักษะเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการฝึกทักษะของมารดาหลังคลอด เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.4 เป็นร้อยละ 97.3 สำหรับทักษะการปฏิบัติของมารดาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และพบว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองมีปัญหาอุปสรรคในการใช้คู่มือ DSPM คือ เรื่องความสะดวกและเวลาที่ใช้ในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้และทักษะการสอนฝึกปฏิบัติการใช้คู่มือ DSPM ดังนั้น ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะของเจ้าหน้าที่ที่ทำการประเมินพัฒนาการให้ถูกต้องและเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักสามารถประเมินและส่งเสริมพัฒนาการบุตรตามวัย โดยใช้คู่มือ DSPM เมื่อกลับไปอยู่ที่บ้านได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ (keyword) การฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มารดาหลังคลอด ผู้เลี้ยงดูหลัก (coaching surveillance skills and promoting child development, postpartum mothers, primary caregivers)

บทนำ

จากนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยตามช่วงวัย โดยให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม รวมถึงองค์กรหลักอื่นๆ ร่วมรับผิดชอบช่วยกันขับเคลื่อนนโยบายเด็กปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) ประกอบกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสมอง ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะสังคมที่เหมาะสม ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ พร้อมทั้งผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง ซึ่งกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลสุขภาพของประชาชน โดยการจัดให้มีระบบบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ มีการจัดระบบบริการสุขภาพออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ บริการระดับปฐมภูมิ (Primary Care) บริการระดับทุติยภูมิ (Secondary Care) และบริการระดับตติยภูมิ (Tertiary Care) โดยมุ่งหวังให้บริการแต่ละระดับ มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน และเชื่อมโยงกันด้วยระบบส่งต่อ (Referral System) เพื่อให้สามารถจัดบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ มีศักยภาพรองรับปัญหาทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความซับซ้อนในระดับพื้นที่ได้ สำหรับการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเด็ก 0-5 ปี เน้นการส่งเสริมสุขภาพใน 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านโภชนาการและการเจริญเติบโต พัฒนาการ ทันตสุขภาพ และการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ในปี 2558 กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินงานโดยบูรณาการร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 เพื่อเน้นการเฝ้าระวัง ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตั้งแต่แรกเกิด-5 ปี เริ่มตั้งแต่ 1 เมษายน 2558 - 31 มีนาคม 2561 ตั้งเป้าหมายให้เด็กไทยทุกคน ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง มีมาตรฐานอย่างเท่าเทียมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนบูรณาการแผนงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กปฐมวัยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะเด็กในวัยแรกเกิด-3 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเจริญเติบโต พัฒนาการ ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีครอบครัวเป็นกลไกหลักในการดูแลและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย บิดามารดาและคนในครอบครัวจะต้องมีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม ในขณะที่พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำ ส่งผลลัพท์ทางลบต่อภาวะสุขภาพ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก และจากการศึกษาสถานการณ์ความรู้ในการ

เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย พบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมีความรอบรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับไม่ดีพอและพอใช้ถึงร้อยละ 73.2 (เปรมฤทัย เกตุเรน, 2563) จากผลการดำเนินงานคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ ในปี 2562 พบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 25 และจากสถานการณ์ด้านพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จากการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยกรมอนามัยด้วยแบบคัดกรองพัฒนาการ Denver II ในปี พ.ศ. 2550, 2553 และ 2557 พบเด็กมีพัฒนาการไม่สมวัย ร้อยละ 32.33, 29.71 และ 27.20 ตามลำดับ (จินตนา พัฒนพงศ์ธร และคณะ, 2558) ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เด็กแรกเกิดที่น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม การได้รับยารักษาโรค การเล่น/ทำ กิจกรรมกับเด็ก และการที่ผู้ปกครองได้รับการสอนให้ใช้คู่มือ DSPM โดยผู้ปกครองไม่ได้รับการสอนให้ใช้คู่มือ DSPM มีโอกาสเสี่ยงที่เด็กจะมีพัฒนาการล่าช้ามากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน 8.6 เท่า (บุษบา อรรถาวิโร และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ, 2561) ซึ่งการฝึกทักษะให้กับพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการบุตรตามวัย โดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เมื่อกลับไปอยู่ที่บ้านได้ การสร้างความตระหนักรู้ ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ให้กับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย

กรมอนามัยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมให้ชุมชนมีความรอบรู้และเป็นฐานในการสร้างสุขภาพที่ดีของประชาชน โดยการพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาพที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการความรู้ทางสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความรอบรู้ในการส่งเสริมและเฝ้าระวังพัฒนาการของบุตร และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของมารดาตั้งแต่หลังคลอดให้สามารถใช้คู่มือ DSPM ในการประเมินเฝ้าระวัง โดยการสอนฝึกทักษะและส่งเสริมพัฒนาการลูกตามวัย สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย จึงทำการศึกษาศึกษาการสร้างความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอด หรือผู้เลี้ยงดูหลักในประเทศไทย โดยการฝึกทักษะให้มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักให้สามารถประเมิน เฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการลูก และศึกษาปัญหา อุปสรรคของเจ้าหน้าที่และพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือ DSPM ซึ่งจะส่งผลให้เด็กไทยมีพัฒนาการสมวัยในทุกๆด้าน พร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

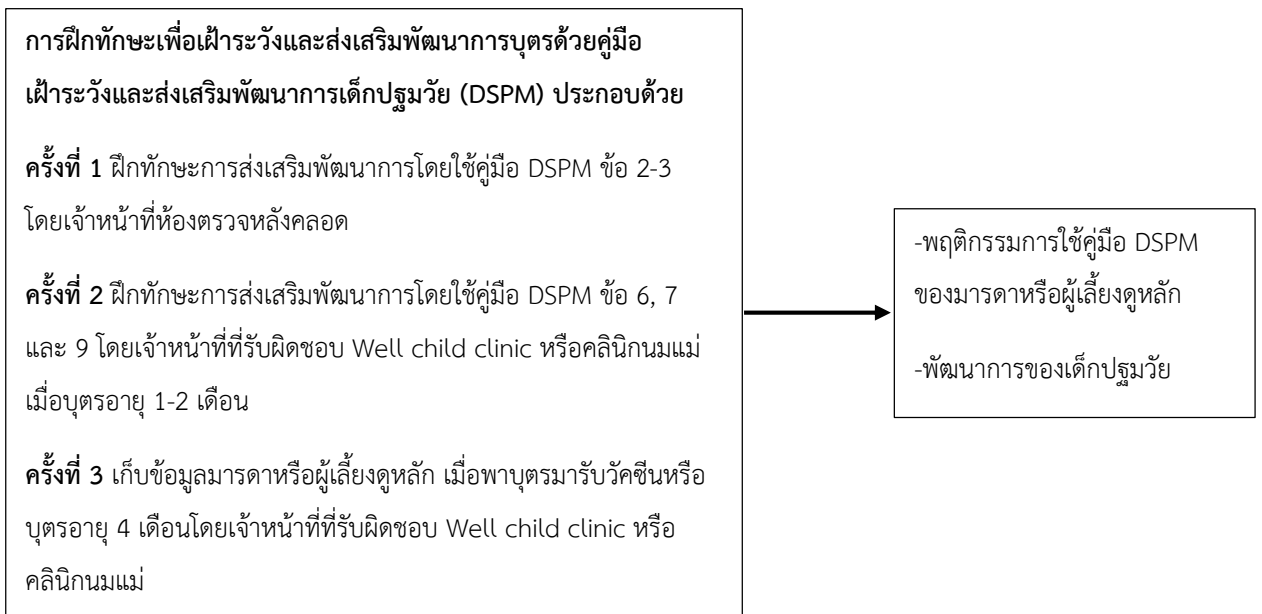
วัตถุประสงค์:

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก
2. เพื่อศึกษากระบวนการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของเจ้าหน้าที่และพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

สมมติฐานการวิจัย

- มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักมีพฤติกรรมการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เพิ่มขึ้นภายหลังการฝึกทักษะ
- บุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักมีพัฒนาการสมวัยครบ ทั้ง 5 ด้าน เพิ่มขึ้นภายหลังการฝึกทักษะ เมื่อบุตรอายุ 2 เดือน และ 4 เดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักสามารถประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการบุตรตามวัย โดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เมื่อกลับไปอยู่ที่บ้านได้อย่างต่อเนื่อง
- เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นหลังจากมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักกลับไปฝึกปฏิบัติที่บ้าน

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่มีบุตรอายุแรกเกิด-4 เดือน ที่มารับบริการในโรงพยาบาล จากเขตสุขภาพที่ 1-13 ทั้งหมด 36 แห่ง จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 306 คน โดยกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย เข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria) คือ 1) มารดาหลังคลอด สัญชาติไทย ไม่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด 2) ผู้เลี้ยง

ดูหลัก เพศชายและหญิง สัญชาติไทย ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป 3) สามารถพูดคุยสื่อสารโต้ตอบได้ดี อ่านออกเขียนได้ 4) ถ้ามตอบรู้เรื่อง มีการรับรู้ดี 5) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย และเกณฑ์การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion criteria) คือ 1) มารดามีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอดได้แก่ ตกเลือดหลังคลอด ติดเชื้อหลังคลอด มดลูกกลับสู่สภาพปกติช้า 2) ประเมินพัฒนาการเด็กพบความผิดปกติที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ล่าช้า ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563 – 30 กรกฎาคม 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ โปรแกรมการฝึกทักษะเพื่อเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ที่สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติสร้างขึ้น จากการศึกษาตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย และทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม

2. เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการทดลอง เป็นแบบประเมินการฝึกทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ที่สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติสร้างขึ้น จากทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับคู่มือ DSPM โดยเครื่องมือ 1 ชุด แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลมารดาหลังคลอดก่อนกลับบ้าน(หรือผู้เลี้ยงดูหลัก) ฝึกปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้คู่มือ DSPM ข้อ 2-3 ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการรับรู้คู่มือ (DSPM) จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 ฝึกปฏิบัติมารดาหลังคลอดก่อนกลับบ้าน(หรือผู้เลี้ยงดูหลัก) ในช่องฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูหลัก โดยใช้คู่มือ DSPM ในข้อ 2-3

วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งโครงร่างงานวิจัยที่ผ่านการให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ถึงคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย กรมอนามัย

2. ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ ในการออกหนังสือขออนุญาตในการทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงศูนย์อนามัยทั้ง 13 แห่ง และโรงพยาบาลทั้ง 36 แห่ง เพื่อขออนุญาตทำการศึกษาในพื้นที่

3. ผู้ศึกษาจัดอบรมการฝึกทักษะการใช้คู่มือ DSPM และชี้แจงการดำเนินการเก็บข้อมูลให้กับ ศูนย์อนามัยและพยาบาลหลังคลอดที่เข้าร่วมวิจัย ในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษา รายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ครั้ง ดังนี้

-ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลมารดาหลังคลอดก่อนกลับบ้าน(หรือผู้เลี้ยงดูหลัก) ฝึกปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้คู่มือ DSPM ข้อ 2-3 โดยเจ้าหน้าที่ห้องตรวจหลังคลอดในโรงพยาบาลทั่วไปหรือโรงพยาบาลชุมชนที่สุ่มได้

-ครั้งที่ 2 เก็บข้อมูลมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักคนเดิม เมื่อบุตรอายุ 1-2 เดือน ฝึกปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้คู่มือ DSPM ข้อ 6, 7 และ 9 โดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ Well child clinic หรือคลินิกนมแม่ ในโรงพยาบาลทั่วไปหรือโรงพยาบาลชุมชนที่สุ่มได้

-ครั้งที่ 3 เก็บข้อมูลมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักคนเดิม เมื่อพบบุตรมารับวัคซีนหรือบุตรอายุ 4 เดือนโดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ Well child clinic หรือคลินิกนมแม่ ในโรงพยาบาลทั่วไปหรือโรงพยาบาลชุมชนที่สุ่มได้

4. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบทั้ง 306 ฉบับ หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Science) วิเคราะห์ข้อมูลโดย แจกแจงความถี่ จำนวน ค่าร้อยละ ส่วนตัวแปร อายุ มารดา และอายุบุตร เพิ่มการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. ทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ก่อนและหลังฝึกปฏิบัติเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตร ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test: χ^2 - test)

3. ทดสอบความแตกต่างของการฝึกปฏิบัติการใช้คู่มือ DSPM และผลการประเมินพัฒนาการด้วยคู่มือ DSPM ก่อนและหลังฝึกปฏิบัติเฝ้า ระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตร ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดู ด้วยหลักการทดสอบของฟิชเชอร์ (fisher's exact test)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

1.1 ข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี ร้อยละ 85.9 โดยมีอายุน้อยที่สุด 14 ปี อายุสูงสุด 42 ปี และมีอายุเฉลี่ย 27 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 97.7 ระดับการศึกษา อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และมัธยมศึกษาตอนต้นใกล้เคียงกัน ร้อยละ 32.7 และ 31.7 ตามลำดับ มีบุตร 2 คน ร้อยละ 40.8 ในวันที่เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 อายุบุตรอยู่ระหว่าง 1 – 2 วัน ร้อยละ 75.5 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของมารดาหลังคลอดก่อนกลับบ้านหรือผู้เลี้ยงดูหลัก n =(306)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุมารดา		
- ต่ำกว่า 20 ปี	35	11.8
- 20 – 40 ปี	263	85.9
- 41 – 60 ปี	7	2.3
\bar{X} = 27.0 ปี, SD = 6.3 Median = 26.0 Min = 14 Max = 42		
2. สถานะภาพสมรส		
- สมรส	299	97.7
- หม้าย	2	0.7
- หย่า	1	0.3
- แยกกันอยู่	4	1.3
3. ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	39	12.7
- มัธยมศึกษาตอนต้น	97	31.7
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	97	32.7
- อนุปริญญา/ปวส.	38	12.4
- ปริญญาตรี	33	10.8
- ปริญญาโท	2	0.7

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของมารดาหลังคลอดก่อนกลับบ้านหรือผู้เลี้ยงดูหลัก (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. จำนวนบุตร		
- 1 คน	112	36.6
- 2 คน	125	40.8
- 3 คน	51	16.7
- มากกว่า 3 คน	18	5.8
5. อายุบุตร ณ วันฝึกปฏิบัติครั้งแรก		
- 1 - 2 วัน	231	75.5
- 3 - 4 วัน	53	17.3
- มากกว่า 4 วัน	22	7.2

1.2 ความคิดเห็นต่อคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย(DSPM) ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่า มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักไม่รู้จักคู่มือ DSPM ร้อยละ 65.0 ในกลุ่มที่รู้จัก เคยใช้คู่มือ DSPM ร้อยละ 68.2 โดยใช้คู่มือ DSPM เป็นประจำ ร้อยละ 24.7 โดยมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักทราบว่าคู่มือ DSPM มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ร้อยละ 53.6 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) n =(306)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1. การรู้จัก “คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)”		
- รู้จัก	107	35.0
- ไม่รู้จัก (ไม่ต้องตอบข้อ 2 และ 3)	199	65.0
2. การใช้ “คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)”	n=(107)	
- เคยใช้	73	68.2
- ไม่เคยใช้ (ไม่ต้องตอบข้อ3)	34	31.8
3. พฤติกรรมการใช้ “คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)”	n =(73)	
- นาน ๆ ครั้ง	21	28.8
- บางครั้ง	34	46.6
- ใช้เป็นประจำ	18	24.7

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
4. คู่มือ DSPM มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย		
- ทราบ	164	53.6
- ไม่ทราบ	138	45.1
- ไม่ระบุ	4	1.3

2. ผลการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

2.1 พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

2.1.1 พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM เฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ก่อนและหลังการฝึกทักษะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.01) โดยพบว่ามารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ประจำเพิ่มขึ้น จาก 151 คน เป็น 211 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 ในขณะที่มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM เป็นบางครั้ง นานๆ ครั้งและไม่ใช้เลยลดลง จาก 155 คน เป็น 95 คน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ฝึกปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ก่อนและหลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก $n = (306)$

พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM	ก่อน		หลัง		χ^2	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
- ใช้เป็นประจำ	151	49.3	211	68.9	115.735	< 0.01
- บางครั้ง	113	36.9	55	18.0		
- นาน ๆ ครั้ง	35	11.4	34	11.1		
- ไม่ใช้เลย	7	2.4	6	2.0		

2.1.2 พฤติกรรมการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก หลังจากการสอนฝึกปฏิบัติ ในข้อ 2 มองตามกึ่งกลางลำตัว (FM) พบว่า มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่ทำได้ครบตามเกณฑ์ มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ทุกวันมากกว่าร้อยละ 80 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พฤติกรรมการปฏิบัติของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก โดยใช้คู่มือ DSPM ส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ในข้อ 2 มองตามกึ่งกลางลำตัว (FM) n =(306)

การฝึกทักษะ	ทุกวัน		บางครั้ง		นาน ๆ ครั้ง		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- เล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย ก้มหน้าให้อยู่ใกล้ ๆ ลูก ห่างจากลูก ประมาณ 20 ซม.								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	165	87.3	77	86.5	19	90.5	6	85.7
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	24	12.7	12	13.5	2	9.5	1	14.3
- เรียกชื่อลูก เมื่อลูกสนใจให้เคลื่อนไหวหรือเอียงหน้าไปข้างลำตัวช้า ๆ เพื่อให้มองตาม ถ้าลูกไม่มองให้ช่วยประคองหน้าให้มองตาม								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	172	83.9	59	85.5	22	91.7	6	75.0
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	33	16.1	10	14.5	2	8.3	2	25.0
- ใช้ของเล่นที่มีสีสันสดใสกระตุ้นให้ลูกสนใจมองตาม								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	131	84.0	99	92.5	26	96.3	10	62.5
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	25	16.0	8	7.5	1	3.7	6	37.5

2.1.3 พฤติกรรมการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก หลังจากการสอนฝึกปฏิบัติ ในข้อ 3 สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงพูดระดับปกติ (RL) พบว่า มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่ทำได้ครบตามเกณฑ์ มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ทุกวันมากกว่าร้อยละ 80 ยกเว้น ถ้าลูกไม่สะดุ้งหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายหันหาเสียง ต้องนึกถึง การได้ยินว่าปกติหรือไม่ โดยใช้กริ่งหรือกระดิ่งทดสอบการได้ยิน โดยสันด้านข้างเด็กก่อนไปด้านหลังที่ละข้าง และเด็กมองไม่เห็นกระดิ่งหรือกริ่งในมือ มีพฤติกรรมการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ทุกวัน ร้อยละ 79.2 รายละเอียดดังตารางที่ 5

การฝึกทักษะ	ทุกวัน		บางครั้ง		นาน ๆ ครั้ง		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	164	92.1	87	96.7	32	100.0	5	83.3
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	14	7.9	3	3.3	0	0.0	1	16.7
- ใช้ของเล่นที่มีสีสันสดใสกระตุ้นให้ลูกสนใจมองตาม								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	165	91.2	85	93.4	25	92.6	6	85.7
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	16	8.8	6	6.6	2	7.4	1	14.3

2.1.5 พฤติกรรมการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ของมารดา หรือผู้เลี้ยงดูหลัก หลังจากการฝึกปฏิบัติ ในข้อ 7 มองตามผ่านกึ่งกลาง ลำตัว(FM) พบว่า มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่ทำได้ครบตามเกณฑ์ มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ทุกวัน มากกว่าร้อยละ 90 รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการปฏิบัติของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก โดยใช้คู่มือ DSPM ส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของข้อ 7 มองตามผ่านกึ่งกลาง ลำตัว(FM) n =(306)

การฝึกทักษะ	ทุกวัน		บางครั้ง		นาน ๆ ครั้ง		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- เล่นกับลูกในท่านอนหงาย ยื่นหน้าตนเองห่างจากหน้าลูก ประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ ลูกมองหน้า แล้วเคลื่อน ไบหน้าผ่านกึ่งกลางลำตัว เพื่อให้ลูกมองตาม*								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	176	92.1	77	96.3	22	91.7	10	90.9
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	15	7.9	3	3.8	2	8.3	1	9.1
- ถือของเล่นที่มีสีสันห่าง จากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูก มองที่ของเล่น แล้วเคลื่อน ของเล่นผ่าน กึ่งกลางลำตัวเพื่อให้มองตาม*								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	155	91.7	94	94.0	28	96.6	7	87.5
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	14	8.3	6	6.0	1	3.4	1	12.5
- เมื่อลูกมองตามได้ดีแล้ว ควร เพิ่มระยะห่างของไบหน้า ตนเองหรือ ของเล่นจนถึง ระยะ 30 ซม.*								

การฝึกทักษะ	ทุกวัน		บางครั้ง		นาน ๆ ครั้ง		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	139	90.8	90	97.8	31	96.9	16	55.2
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	14	9.2	2	2.2	1	3.1	13	44.8

2.1.6 พฤติกรรมการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ของมารดา หรือผู้เลี้ยงดูหลัก หลังจากการฝึกปฏิบัติ ในข้อ 9 ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อ” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน (EL) พบว่า มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักที่ทำได้ครบตามเกณฑ์ มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ทุกวัน มากกว่าร้อยละ 80 รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 พฤติกรรมการปฏิบัติของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก โดยใช้คู่มือ DSPM ส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของข้อ 9 ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อ” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน (EL) n =(306)

การฝึกทักษะ	ทุกวัน		บางครั้ง		นาน ๆ ครั้ง		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- เล่นกับลูกในท่านอนหงายหรืออุ้มลูก ยื่นหน้าเข้าไปหาลูก สบตาและ พูดคุย พร้อมทำเสียง “อู” หรือ “อา” หรือ “อือ” ในลำคอให้ได้ยิน แล้วหยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้ลูกส่งเสียงตาม								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	196	95.1	70	94.6	21	100.0	4	80.0
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	10	4.9	4	5.4	0	0.0	1	20.0
- เมื่อลูกออกเสียงได้ ให้ยื่นหน้าในระยะห่างจากลูกเพิ่มขึ้นประมาณ 60 ซม.								
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	132	88.0	106	96.4	25	100.0	7	33.3
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	18	12.0	4	3.6	0	0.0	14	66.7

2.2 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

2.2.1 ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวม

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) โดยหลังการฝึกทักษะฯ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.4 เป็นร้อยละ 97.3 รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยรวม เปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก n =(306)

ผลการประเมินพัฒนาการโดยรวม	ก่อน		หลัง		χ^2	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
พัฒนาการสมวัย	283	92.4	298	97.3	115.735	<0.01
พัฒนาการสงสัยล่าช้า	23	7.5	8	2.7		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2.2 ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน ก่อนและหลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) โดยพบว่า หลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้านของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก n =(306)

ผลการประเมินพัฒนาการ	ก่อน		หลัง		Exact Sig. (2-sided)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)					
ผ่าน	292	95.4	301	98.4	<0.001**
ไม่ผ่าน	14	4.6	5	1.6	
ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM)					
ผ่าน	296	96.7	302	98.7	<0.001**
ไม่ผ่าน	10	3.3	4	1.3	
ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)					
ผ่าน	299	97.7	306	100.0	<0.001**
ไม่ผ่าน	7	2.3	0	0.0	
ด้านการใช้ภาษา Expressive Language (EL)					
ผ่าน	296	96.7	305	99.7	0.033*
ไม่ผ่าน	10	3.3	1	0.3	

ผลการประเมินพัฒนาการ	ก่อน		หลัง		Exact Sig. (2-sided)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการช่วยเหลือตัวเองและสังคม Personal and Social (PS)					
ผ่าน	295	96.4	306	100.0	<0.001**
ไม่ผ่าน	11	3.6	0	0.0	

หมายเหตุ : จากการทดสอบข้อมูล ไม่เป็นไปตามกฎ χ^2 จึงใช้ Fisher's Exact Test ในการหาความสัมพันธ์

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM

2.3.1 เปรียบเทียบทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ข้อ 2 และข้อ 3 กับผลการประเมินพัฒนาการ พบว่า ทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ข้อ 2 ข้อ 3 กับผลการประเมินพัฒนาการ n =(306)

การฝึกทักษะ	ผ่าน		ไม่ผ่าน		Exact Sig. (2-sided)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ข้อ 2 มองตามกึ่งกลางลำตัว (FM)					
- ทำได้ครบตามเกณฑ์ (3ข้อ)	249	83.6	6	75.0	0.624
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	49	16.4	2	25.0	
ข้อ 3 สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงพูดระดับปกติ (RL)					
- ทำได้ครบตามเกณฑ์ (3ข้อ)	242	80.1	2	50.0	0.184
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	60	19.9	2	50.0	

หมายเหตุ : จากการทดสอบข้อมูล ไม่เป็นไปตามกฎ χ^2 จึงใช้ Fisher's Exact Test ในเปรียบเทียบ

2.3.2 เปรียบเทียบทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 9 กับผลการประเมินพัฒนาการ พบว่า ทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 9 กับ ผลการประเมินพัฒนาการ n =(306)

การฝึกทักษะ	ผ่าน		ไม่ผ่าน		Exact Sig. (2-sided)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการเคลื่อนไหว Gross Motor (GM)					
ข้อ 6 ท่านอนคว่ำยกศีรษะ ตั้งขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที					
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	270	89.7	5	100.0	1.000
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	31	10.3	0	0.0	
ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM)					
ข้อ 7 มองตามผ่านกึ่งกลาง ลำตัว(FM)					
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	265	87.7	2	50.0	0.081
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	37	12.3	2	50.0	
ด้านการใช้ภาษาExpressive Language (EL)					
ข้อ 9 ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อ”หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน (EL)					
- ทำได้ครบตามเกณฑ์	268	87.9	0	0.0	0.124
- ทำไม่ครบตามเกณฑ์	37	12.1	1	100.0	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

^a ไม่เป็นไปตามกฎ χ^2

3. กระบวนการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

3.1 ความยากง่ายของการใช้คู่มือ DSPM ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

3.1.1 ความยากง่ายของการใช้คู่มือ DSPM ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ในข้อ 2-3 พบว่า อยู่ในระดับง่าย มากที่สุดทุกข้อ รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความยากง่ายของการใช้คู่มือ DSPM ข้อ 2-3 ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

ข้อ	ทักษะ	ฝึกทักษะ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือ ผู้เลี้ยงดูหลัก	ความยากง่ายในการฝึกปฏิบัติ		
			ยาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	ง่าย จำนวน (ร้อยละ)
2	มองตามกึ่งกลางลำตัว (FM)	เล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย ก้มหน้าให้อยู่ใกล้ ๆ ลูก ห่างจากลูก ประมาณ 20 ซม.*	3 (1.0)	82 (27.3)	215 (71.7)
		เรียกชื่อลูก เมื่อลูกสนใจให้เคลื่อนไหวหรือเอียงหน้าไปข้างลำตัวช้า ๆ เพื่อให้มองตาม ถ้าลูกไม่มองให้ช่วยประคองหน้าให้มองตาม*	2 (0.7)	79 (26.4)	218 (72.9)
		ใช้ของเล่นที่มีสีสันสดใสกระตุ้นให้ลูกสนใจมองตาม*	3 (1.0)	99 (34.0)	189 (65.0)
3	สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงพูดระดับปกติ (RL)	เล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย แล้วเรียกชื่อหรือพูดคุยกับลูก จากข้างซ้ายและขวาที่ละข้าง โดยพูดเสียงดังกว่าปกติ*	1 (0.4)	85 (28.6)	211 (71.0)
		เมื่อลูกสะดุ้งหรือขยับตัวให้ยิ้มและสัมผัสตัวลูก แล้วลดเสียงพูดคุยลงเรื่อย ๆ จนอยู่ในระดับปกติ*	5 (1.7)	82 (28.1)	205 (70.2)
		ถ้าลูกไม่สะดุ้งหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายหันหาเสียง ต้องนึกถึง การได้ยินว่าปกติหรือไม่ โดยใช้กริ่งหรือกระดิ่งทดสอบการได้ยิน โดยสั่นด้านข้างเด็กก่อนไปด้านหลัง ที่ละข้าง และเด็กมองไม่เห็นกระดิ่งหรือกริ่งในมือ*	14 (5.3)	92 (34.6)	160 (60.1)

เครื่องหมาย * หมายถึง มีข้อมูล Missing ในข้อนั้น

3.1.2 ความยากง่ายของการใช้คู่มือ DSPM ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน โดยใช้คู่มือ DSPM ในข้อ 6, 7 และ 9 พบว่า อยู่ในระดับง่าย มากที่สุดทุกข้อ รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ความยากง่ายของการใช้คู่มือ DSPM ข้อ 6, 7 และ 9 ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

ข้อ	ทักษะ	ฝึกทักษะ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูหลัก	ความยากง่ายในการฝึกปฏิบัติ		
			ยาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	ง่าย จำนวน (ร้อยละ)
6	ทำนอนคว่ำยกศีรษะ ตั้งขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที (GM)	เล่นกับลูกในท่านอนคว่ำ ข้อศอกงอ พุดคุยตรงหน้าลูก โดยเคลื่อน หน้าตนเองขึ้นด้านบน เพื่อให้ลูกเงยหน้าขึ้นตามจนศีรษะยกขึ้นในแนว 45 องศา แล้วนับ 1 2 3 และจึงเคลื่อนหน้าตนเองลงมาอยู่ที่เดิม*	6 (2.0)	89 (29.7)	205 (68.3)
		ใช้ของเล่นที่มีสีสันสดใสกระตุ้นให้ลูกสนใจมองตาม*	0 (0.0)	77 (23.6)	227 (76.4)
7	มองตามผ่านกึ่งกลาง ลำตัว(FM)	เล่นกับลูกในท่านอนหงาย ยื่นหน้าตนเองห่างจากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูกมองหน้าแล้วเคลื่อนใบหน้าผ่านกึ่งกลางลำตัว เพื่อให้ลูกมองตาม*	3 (1.0)	74 (25.2)	217 (73.8)
		ถือของเล่นที่มีสีสันสดใสห่างจากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูกมองที่ของเล่นแล้วเคลื่อนของเล่นผ่านกึ่งกลางลำตัวเพื่อให้มองตาม*	1 (0.3)	75 (25.1)	223 (74.6)
		เมื่อลูกมองตามได้ดีแล้ว ควรเพิ่มระยะห่างของใบหน้าตนเองหรือ ของเล่นจนถึงระยะ 30 ซม.*	2 (0.7)	69 (24.7)	209 (74.6)
9	ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อ” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน (EL)	เล่นกับลูกในท่านอนหงายหรืออุ้มลูก ยื่นหน้าเข้าไปหาลูก สบตาและ พุดคุย พร้อมทำเสียง “อู” หรือ “อา” หรือ “อือ” ในลำคอให้ได้ยิน แล้วหยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้ลูกส่งเสียงตาม*	1 (0.3)	57 (18.9)	243 (80.7)
		เมื่อลูกออกเสียงได้ ให้ยื่นหน้าในระยะห่างจากลูกเพิ่มขึ้นประมาณ 60 ซม.*	3 (1.0)	74 (25.9)	209 (73.1)

เครื่องหมาย * หมายถึง มีข้อมูล Missing ในข้อนั้น

3.2 การฝึกทักษะโดยใช้คู่มือ DSPM ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน

3.2.1 การฝึกทักษะโดยใช้คู่มือ DSPM ในข้อ 2-3 ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน พบว่า ข้อ 2 ทักษะการเล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย ก้มหน้าให้อยู่ใกล้ ๆ ลูก ห่างจากลูก

ประมาณ 20 ซม. มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักทำได้ครบตามเกณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 97.7 ส่วนในข้อ 3 การฝึกทักษะเล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย แล้วเรียกชื่อหรือพูดคุยกับลูก จากข้างซ้ายและขวาที่ละข้าง โดยพูดเสียงดังกว่าปกติ มากที่สุด ร้อยละ 97.1 รายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การฝึกปฏิบัติโดยใช้คู่มือ DSPM ในข้อ 2 – 3 ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน n =(306)

ข้อ	ทักษะ	ฝึกทักษะ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูหลัก	ทำได้ครบตามเกณฑ์จำนวน (ร้อยละ)	ทำได้ไม่ครบตามเกณฑ์จำนวน (ร้อยละ)
2	มองตามกึ่งกลางลำตัว (FM) อุปกรณ์ : ลูกบอลผ้าสีแดง	เล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย ก้มหน้าให้อยู่ใกล้ ๆ ลูก ห่างจากลูก ประมาณ 20 ซม.	299 (97.7)	7 (2.3)
		เรียกชื่อลูก เมื่อลูกสนใจให้เคลื่อนไหวหรือเอียงหน้าไปข้างลำตัวช้า ๆ เพื่อให้มองตาม ถ้าลูกไม่มองให้ช่วยประคองหน้าให้มองตาม	298 (97.4)	8 (2.6)
		ใช้ของเล่นที่มีสีสันสดใสกระตุ้นให้ลูกสนใจมองตาม	289 (94.4)	17 (5.6)
3	สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงพูด ระดับปกติ (RL)	เล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย แล้วเรียกชื่อหรือพูดคุยกับลูก จากข้างซ้ายและขวาที่ละข้าง โดยพูดเสียงดังกว่าปกติ	297 (97.1)	9 (2.9)
		เมื่อลูกสะดุ้งหรือขยับตัว ให้ยิ้มและสัมผัสตัวลูก แล้วลดเสียงพูด ค่อยลงเรื่อยๆ จนอยู่ในระดับปกติ	292 (95.4)	14 (4.6)
		ถ้าลูกไม่สะดุ้งหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายหันหาเสียง ต้องนึกถึง การได้ยินว่าปกติหรือไม่ โดยใช้กรู้งริง หรือกระดิ่งทดสอบการได้ยิน โดยสั่นด้านข้างเด็กก่อนไปด้านหลัง ที่ละข้าง และเด็กมองไม่ เห็นกระดิ่งกรู้งริง ในมือ	265 (86.6)	41 (13.4)

3.2.2 การฝึกทักษะโดยใช้คู่มือ DSPM ในข้อ 6, 7 และ 9 ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน พบว่า ข้อ 6 มีทักษะเล่นกับลูกในท่านอนคว่ำ ข้อศอกงอ พูดคุยตรงหน้าลูก โดยเคลื่อนไหวหน้าตนเองขึ้นด้านบนเพื่อให้ลูกเงยหน้าขึ้นตามจนศีรษะยกขึ้นใน แนว 45 องศา แล้วนับ 1 2 3 และจึงเคลื่อนไหวตนเองลงมาอยู่ที่เดิม มีการทำได้ครบตามเกณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 94.1 ส่วนในข้อ 7 การฝึกทักษะเล่นกับลูกในท่า

นอนหงาย ยื่นหน้าตนเองห่างจากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูกมองหน้า แล้วเคลื่อนไหวหน้าผ่านกึ่งกลางลำตัว เพื่อให้ลูกมองตาม มากที่สุด ร้อยละ 93.1 และข้อ 9 การฝึกทักษะเล่นกับลูกในท่านนอนหงายหรืออุ้มลูก ยื่นหน้าเข้าไปหาลูก สบตาและ พูดคุย พร้อมทำเสียง “อุ” หรือ “อา” หรือ “อือ” ในลำคอให้ได้ยิน แล้วหยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้ลูกส่งเสียงตาม มากที่สุด ร้อยละ 95.1 รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การฝึกทักษะโดยใช้คู่มือDSPM ในข้อ 6, 7 และ 9 ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน

ข้อ	ทักษะ	ฝึกทักษะ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูหลัก	ทำได้ครบตามเกณฑ์จำนวน (ร้อยละ)	ทำไม่ได้ครบตามเกณฑ์จำนวน (ร้อยละ)
6	ท่านอนคว่ำยกศีรษะ ตั้งขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที (GM)	เล่นกับลูกในท่านอนคว่ำ ข้อศอกงอ พูดคุยตรงหน้าลูก โดยเคลื่อนไหว หน้าตนเองขึ้นด้านบนเพื่อให้ลูกเงยหน้าขึ้นตามจนศีรษะยกขึ้นใน แนว 45 องศา แล้วนับ 1 2 3 และจึงเคลื่อนไหวหน้าตนเองลงมาอยู่ที่เดิม	288 (94.1)	18 (5.9)
		ใช้ของเล่นที่มีสีสันสดใสกระตุ้นให้ลูกสนใจมองตาม	281 (91.8)	25 (8.2)
7	มองตามผ่านกึ่งกลาง ลำตัว(FM)	เล่นกับลูกในท่านอนหงาย ยื่นหน้าตนเองห่างจากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูกมองหน้า แล้วเคลื่อนไหวหน้าผ่านกึ่งกลางลำตัว เพื่อให้ลูกมองตาม	285 (93.1)	21 (6.9)
		ถือของเล่นที่มีสีสันสดใสห่างจากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูก มองที่ของเล่นแล้วเคลื่อนไหวของเล่นผ่านกึ่งกลางลำตัวเพื่อให้มองตาม	284 (92.8)	22 (7.2)
		เมื่อลูกมองตามได้ดีแล้ว ควรเพิ่มระยะห่างของใบหน้าตนเองหรือ ของเล่นจนถึงระยะ 30 ซม.	276 (90.2)	30 (9.8)
9	ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อุ” หรือ “อ” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน (EL)	เล่นกับลูกในท่านอนหงายหรืออุ้มลูก ยื่นหน้าเข้าไปหาลูก สบตาและ พูดคุย พร้อมทำเสียง “อุ” หรือ “อา” หรือ “อือ” ในลำคอให้ได้ยิน แล้วหยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้ลูกส่งเสียงตาม	291 (95.1)	15 (4.9)
		เมื่อลูกออกเสียงได้ ให้ยื่นหน้าในระยะห่างจากลูกเพิ่มขึ้นประมาณ 60 ซม.	270 (88.2)	36 (11.8)

4. ปัญหาอุปสรรค ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้วยคู่มือ DSPM ให้กับมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

4.1 ปัญหาอุปสรรคของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีปัญหาอุปสรรคในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในเรื่อง ความสะดวกและเวลาที่ใช้ในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มากที่สุด จำนวน 23 คน รองลงมาคือ เรื่องไม่สามารถประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ต่อเนื่อง เนื่องจากไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเอง ให้อย่า ตายาย ช่วยเลี้ยง จำนวน 11 คน และเรื่องความเข้าใจในเนื้อหาคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) จำนวน 10 คน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ปัญหาอุปสรรคของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน (คน)
- ความสะดวกและช่วงเวลาที่ใช้ในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	23
- ไม่สามารถประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ต่อเนื่อง เนื่องจากไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเอง ให้อย่า ตายาย ช่วยเลี้ยง	11
- ความเข้าใจในเนื้อหาคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)	10
- อุปกรณ์/เล่มคู่มือ DSPM ความสะดวกในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	5
- ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก เช่น ไม่สบาย มีโรคประจำตัว	3
- ไม่สามารถเข้าใช้งาน QR Code ในเล่ม DSPM ได้	2
- พ่อแม่ไม่ให้ความสำคัญเรื่องการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการลูก	1

(DSPM)

4.2 ปัญหาอุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาอุปสรรคในเรื่อง เจ้าหน้าที่ที่หลังคลอดส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะการสอนฝึกปฏิบัติการใช้คู่มือ DSPM มากที่สุด จำนวน 47 คน รองลงมา คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลให้ไม่สามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ เนื่องจาก มาไม่ตรงตามนัด/เลื่อนนัด จำนวน 7 คน รองลงมา คือ เด็กไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินพัฒนาการ เช่น นอนหลับ ร้องไห้ กลัวคนแปลกหน้า จำนวน 6 คน และพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่กระตุ้น/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM อย่างต่อเนื่อง จำนวน 3 คน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ปัญหาอุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน (คน)
- เจ้าหน้าที่หลังคลอดส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะการสอนฝึกปฏิบัติการใช้คู่มือ DSPM	47
- สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลให้ไม่สามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้ตรงตามนัด/เลื่อนนัด	7
- เด็กไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินพัฒนาการ เช่น นอนหลับ ร้องไห้ กลัวคนแปลกหน้า เป็นต้น	6
- พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่กระตุ้น/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM อย่างต่อเนื่อง	3
- เวลาของผู้ปกครองไม่แน่นอนตามวันนัด	1
- เจ้าหน้าที่ที่ประเมินพัฒนาการไม่ใช่คนเดิมตลอดทำให้ขาดความต่อเนื่อง	1
- การติดตามมารดาหลังคลอดใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ อาจให้ข้อมูลที่ไม่แน่นอน	1
- การนัดคลาดเคลื่อนเนื่องจากบันทึกเบอร์โทรพ่อแม่ ผู้ปกครองผิด	1

4.3 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้วยคู่มือ DSPM ให้กับมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ เห็นว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความเข้าใจ สนใจ และให้ความร่วมมือในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รองลงมา คือ เห็นว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กมีพัฒนาสมวัย และเป็นกระบวนการที่ดี เข้าใจง่าย และชัดเจน ตามลำดับรายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการประเมินทั้ง 3 ครั้ง

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)
- พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความเข้าใจ สนใจ และให้ความร่วมมือในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	18
- เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กมีพัฒนาสมวัย	12
- เป็นกระบวนการที่ดี เข้าใจง่าย และชัดเจน	7
- ทำให้มารดามีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก	4
- รูปแบบการติดตามมีความต่อเนื่องดี	3
- ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กรู้วิธีการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สมวัย	3

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)
- มารดาสนใจในการใช้คู่มือการประเมินพัฒนาการลูกดี เนื่องจากได้รับคำแนะนำจาก พยาบาลหลังคลอด	3
- ควรให้คำแนะนำพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการใช้คู่มือ DSPM อย่างถูกต้องและละเอียดตั้งแต่ครั้ง แรกที่รับคู่มือฯ	1

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- เจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำในการใช้คู่มือ DSPM ควรได้รับการอบรมความรู้ และทักษะการสอนใช้คู่มือ
กับ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็ก จำนวน 23 คน
- ควรอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะของเจ้าหน้าที่ที่ทำการประเมินพัฒนาการให้ถูกต้องและเป็นไปตาม
แนวทางเดียวกัน จำนวน 15 คน
- ควรจัดอบรมประชุมชี้แจง และสอนแนะนำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกระดับมีความเข้าใจ เห็น
ความสำคัญและมีทักษะในการปฏิบัติ จำนวน 13 คน
- ควรให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประเมินพัฒนาการของเด็กในคู่มือ DSPM มาก่อน และบันทึกวันที่เด็ก
สามารถทำได้ เช่น 3 เดือน 16 วัน จำนวน 2 คน

อภิปรายผล

1. ผลของการฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมและเฝ้าระวังพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

1.1 พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่ามารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก มีพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการสอนสาธิตและฝึกปฏิบัติของพยาบาลในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM ให้กับมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้และคุ้นชินก่อนที่จะนำไปใช้เมื่อกลับบ้าน เป็นการฝึกจากประสบการณ์ที่เห็นประจักษ์ชัดด้วยตนเอง และมารดาหลังคลอดมีโอกาสได้ฝึกทักษะต่างๆ ซึ่งถือเป็นความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมการเป็นมารดา และเป็นพฤติกรรมที่มารดาสามารถปฏิบัติต่อบุตร (Mercer, 1995) เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร โดยการอุ้มกอด ให้นม ยิ้มสบสายตา และพูดคุย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของบุตร รวมถึงการสื่อสาร การคิดตัดสินใจ แก้ปัญหา และการมีปฏิสัมพันธ์กับพยาบาลผู้สอน มีส่วนช่วยให้การรับรู้และการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุคคลเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เข้าใจเกิดความมั่นใจและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในใช้คู่มือ DSPM เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุมัจฉรา มานะชีวกุล, 2555 ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของ

ความเชื่อมั่นของมารดาในความสามารถของตนเองในการเลี้ยงดูทารก และการศึกษาของ พรพรรณ พุ่มประยูร , 2559 ที่พบว่า มารดาที่ได้รับการเตรียมและเรียนรู้พฤติกรรมความเป็นมารดาในการส่งเสริมการเจริญเติบโต และพัฒนาการของบุตร มีคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาสูง และการได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองทำให้เกิดความกระตือรือร้น เกิดทักษะและการเรียนรู้ที่คงทนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความชำนาญและเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับบุตรในช่วงอายุถัดไป ซึ่งสิ่งสำคัญที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติ คือ ได้มีการสัมผัสใกล้ชิด การสบสายตา ทำให้เกิดความรักความผูกพันระหว่างมารดาและบุตร นอกจากนี้ยังทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพยาบาลผู้สอนกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดูบุตรอีกด้วย ส่งผลให้มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักให้ความสำคัญและเกิดความตระหนักในการปฏิบัติได้ต่อเนื่อง

1.2 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย จากผลการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการฝึกทักษะฯ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.4 เป็นร้อยละ 97.3 และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า หลังการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้านของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้าน ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ได้รับการฝึกทักษะเป็นการฝึกจากประสบการณ์ที่เห็นประจักษ์ชัดด้วยตนเอง และมารดาหลังคลอดมีโอกาสได้ฝึกทักษะต่างๆ ซึ่งถือเป็นความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมความเป็นมารดา และเป็นพฤติกรรมที่มารดาสามารถปฏิบัติต่อบุตร (Mercer, 1995) เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร โดยการอุ้มกอด ให้นม ยิ้มสบสายตา และพูดคุย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของบุตร รวมถึงการสื่อสาร การคิดตัดสินใจ แก้ปัญหา และการมีปฏิสัมพันธ์กับพยาบาลผู้สอน มีส่วนช่วยให้การรับรู้และการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุคคลเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เข้าใจเกิดความมั่นใจและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในใช้คู่มือ DSPM เพิ่มขึ้น เกิดความกระตือรือร้น สนใจและอยากที่จะเรียนรู้ถึงความสามารถด้านพัฒนาการของบุตร ทำให้มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักให้ความสำคัญการส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุตรมีพัฒนาการที่สมวัย สอดคล้องกับการศึกษาของบุษบา อรรถาวิโร และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ (2561) ที่พบว่าผู้ปกครองไม่ได้รับการสอนให้ใช้คู่มือ DSPM มีโอกาสเสี่ยงที่เด็กจะมีพัฒนาการล่าช้ามากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน 8.6 เท่า และการศึกษาของประภาภรณ์ จังพานิช (2563) ที่พบว่า พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูหลักในการส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการบุตรที่อยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครองที่ได้รับคู่มือ แต่ไม่ใช้คู่มือ DSPM มีความเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าถึง 1.690 เท่า ของเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองที่ได้รับคู่มือ อ่านและใช้คู่มือ DSPM เป็นประจำ

1.3 การฝึกทักษะของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM จากผลการศึกษาพบว่า ทักษะของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักในการใช้คู่มือ DSPM ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยจะเห็นว่ามารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ที่ได้รับการฝึกทักษะ ที่สามารถทำได้ครบตาม

เกณฑ์ ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่า ผลการประเมินพัฒนาการของบุตรจะผ่านหรือไม่ผ่าน ซึ่งอาจเกิดเนื่องจากขณะที่รับการฝึกทักษะมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักสามารถทำได้ครบตามเกณฑ์ แต่ไม่ได้นำกลับไปส่งเสริมพัฒนาการที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินพัฒนาการของบุตรในข้อนั้นจึงไม่ผ่าน ในขณะที่ มารดาที่ฝึกทักษะทำไม่ครบตามเกณฑ์ แต่เมื่อพยายามนำกลับไปส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินพัฒนาการของบุตรในข้อนั้นจึงผ่านได้ จึงสามารถชี้ให้เห็นได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญ ที่จะช่วยให้พัฒนาการของเด็กดีขึ้น มากกว่าการให้ความสำคัญในการประเมินพัฒนาการให้ผ่านเพียงอย่างเดียว แม้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองที่ไม่มีทักษะในการประเมินพัฒนาการ และไม่ได้รับการฝึกทักษะให้ถูกต้องและครบตามเกณฑ์ แต่สามารถนำวิธีการฝึกทักษะไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรอย่างต่อเนื่องก็สามารถทำให้บุตรมีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้

2. กระบวนการฝึกทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก

2.1 ความยากง่ายของการใช้คู่มือ DSPM ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลัก จากการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักการใช้คู่มือ DSPM ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้าน ในข้อ 2-3 และข้อ ข้อ 6, 7 และ 9 พบว่า อยู่ในระดับง่ายมากที่สุดทุกข้อ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กระบวนการฝึกทักษะสามารถทำได้ง่าย ช่วยส่งเสริมและสร้างแรงเสริมให้มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักให้ความสนใจ เกิดความมั่นใจ และเห็นว่าการส่งเสริมพัฒนาการบุตรเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ได้ยากเกินไป และสามารถนำคู่มือ DSPM กลับไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่บ้านได้อย่างต่อเนื่องได้ ทำให้พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักเพิ่มขึ้น และส่งผลให้พัฒนาการเด็กสมวัยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2.2 การฝึกทักษะโดยใช้คู่มือ DSPM ของมารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน การศึกษาพบว่า ข้อ 2 ทักษะการเล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย ก้มหน้าให้อยู่ใกล้ ๆ ลูก ห่างจากลูก ประมาณ 20 ซม. มารดาหลังคลอดหรือผู้เลี้ยงดูหลักทำได้ครบตามเกณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 97.7 และในข้อ 3 การฝึกทักษะเล่นกับลูกโดยให้ลูกนอนหงาย แล้วเรียกชื่อหรือพูดคุยกับลูก จากข้างซ้ายและขวาที่ละข้าง โดยพูดเสียงดังกว่าปกติมากที่สุด ร้อยละ 97.1 เนื่องจากเป็นทักษะที่ทำได้ง่าย มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักสามารถฝึกทักษะได้เลยในขณะที่ฝึกอุ้ม ป้อนนม หรืออาบน้ำให้กับลูก ในขณะที่ข้อ 3 ทักษะ ถ้าลูกไม่สะดุ้งหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายหันหาเสียง ต้องนึกถึง การได้ยินว่าปกติหรือไม่ โดยใช้กริ่งหรือกระดิ่งทดสอบการได้ยิน โดยสั่นด้านข้างเด็กก่อนไปด้านหลัง ทีละข้าง และเด็กมองไม่ เห็นกระดิ่งกริ่ง ในมือ พบว่า มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักทำได้ครบตามเกณฑ์ เพียง ร้อยละ 86.6 อาจเนื่องจากทักษะข้อนี้ เป็นทักษะที่มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลัก ให้ความเห็นว่ามี ความยากในการปฏิบัติ เนื่องจากมีรายละเอียดค่อนข้างมาก และในขณะที่มารดาฝึกปฏิบัติจริง บุตรจะมีกร

สะดุ้งหรือขยับตัว เมื่อเรียกชื่อตั้งขึ้นกว่าปกติ ดังนั้นมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักจึงไม่ได้ปฏิบัติหรือข้ามการปฏิบัติ ทักษะข้อนี้ไป

ส่วนการฝึกทักษะโดยใช้คู่มือ DSPM ในข้อ 6, 7 และ 9 ของมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักก่อนกลับบ้าน พบว่า ข้อ 6 มีทักษะเล่นกับลูกในท่านอนคว่ำ ข้อศอกงอ พุดคุยตรงหน้าลูก โดยเคลื่อนไหว หน้าตนเองขึ้นด้านบน เพื่อให้ลูกเงยหน้าขึ้นตามจนศีรษะยกขึ้นใน แนว 45 องศา แล้วนับ 1 2 3 และจึงเคลื่อนไหวตนเองลงมาอยู่ที่เดิม มีการทำได้ครบตามเกณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 94.1 ข้อ 7 การฝึกทักษะเล่นกับลูกในท่านอนหงาย ยื่นหน้าตนเองห่างจากหน้าลูกประมาณ 20 ซม. กระตุ้นให้ลูกมองหน้า แล้วเคลื่อนไหวใบหน้าผ่านกึ่งกลางลำตัว เพื่อให้ลูกมองตาม มากที่สุด ร้อยละ 93.1 และข้อ 9 การฝึกทักษะเล่นกับลูกในท่านอนหงายหรืออุ้มลูก ยื่นหน้าเข้าไปหาลูก สบตาและ พุดคุย พร้อมทำเสียง“อู”หรือ “อา” หรือ “อือ” ในลำคอให้ได้ยิน แล้วหยุดฟังเพื่อรอจังหวะ ให้ลูกส่งเสียงตาม มากที่สุด ร้อยละ 95.1 เนื่องจากเป็นทักษะที่ทำได้ง่าย มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักสามารถฝึก ทักษะได้เลยในขณะที่ให้นม พุดคุยหรือเล่นกับลูกอยู่ ส่วนทักษะข้อ 9 เมื่อลูกออกเสียงได้ ให้ยื่นหน้าในระยะห่าง จากลูกเพิ่มขึ้นประมาณ 60 ซม. มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักทำได้ครบตามเกณฑ์ เพียง ร้อยละ 88.2 อาจเนื่องจาก เมื่อมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักเล่นกับลูกในท่านอนหงายหรืออุ้มลูก ยื่นหน้าเข้าไปหาลูก สบตาและ พุดคุย พร้อมทำ เสียง“อู”หรือ “อา” หรือ “อือ” ในลำคอให้ได้ยิน แล้วหยุดฟังเพื่อรอจังหวะให้ลูกส่งเสียงตาม เด็กสามารถออกเสียง ตามได้ จึงไม่ได้ฝึกทักษะข้อนี้ต่อ รวมถึงในขณะที่ฝึกปฏิบัติจริง มารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักใช้ท่าอุ้มลูกในการฝึก ทักษะจึงไม่สามารถยื่นหน้าในระยะห่างจากลูกเพิ่มขึ้นได้ถึง 60 ซม. จึงถือว่าฝึกทักษะได้ไม่ครบตามเกณฑ์

3. ปัญหา อุปสรรคของเจ้าหน้าที่และพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

3.1 ปัญหาอุปสรรคของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีปัญหาอุปสรรคในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย (DSPM) ในลำดับแรก คือ เรื่องความสะดวกและเวลาที่ใช้ในการประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเรื่องไม่สามารถประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ต่อเนื่อง เนื่องจากไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเอง ให้ปู่ย่า ตา ยาย ช่วยเลี้ยง ซึ่งจะเห็นได้ว่ามารดาหลังคลอดส่วนใหญ่ไม่สะดวกในการฝึกทักษะการใช้คู่มือ DSPM ในช่วง แรกหลังคลอด อาจเนื่องจาก ยังมีอาการอ่อนเพลียจากการคลอด เจ็บแผลผ่าตัดคลอด และมีความกังวลใน การดูแลลูกที่พึ่งคลอด จึงทำให้เกิดความไม่สะดวกและไม่พร้อมฝึกปฏิบัติในขณะนั้น ส่วนในเรื่องไม่สามารถ ประเมิน/ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ต่อเนื่อง เนื่องจากไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยตนเอง ให้ปู่ย่า ตายาย ช่วยเลี้ยง อาจ เนื่องจากมารดาหลังอยู่ในวัยทำงาน จำเป็นต้องกลับไปทำงานหลังจากคลอดบุตร จึงไม่ได้เลี้ยงดูบุตรด้วย ตนเอง โดยให้ปู่ย่าหรือตายายเลี้ยงซึ่งไม่มีความรู้และทักษะในการใช้คู่มือ DSPM ในการส่งเสริมพัฒนาการที่

ต่อเนื่องเมื่อกลับไปอยู่บ้าน และในขณะที่อยู่โรงพยาบาลผู้เลี้ยงดูหลักซึ่งได้แก่ ปู่ย่าหรือตายายไม่ได้เข้ารับการฝึกทักษะพร้อมกับมารดาหลังคลอด

3.2 ปัญหาอุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาอุปสรรคในการใช้คู่มือ DSPM มากที่สุด คือ เรื่องเจ้าหน้าที่หลังคลอดส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะการสอนฝึกปฏิบัติการใช้คู่มือ DSPM อาจเนื่องจากที่ผ่านมา มีนโยบายให้เด็กแรกเกิดทุกคนได้รับคู่มือ DSPM ทุกราย โดยการแจกและให้คำแนะนำการใช้คู่มือ DSPM ที่ตึกหลังคลอด แต่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขในการใช้คู่มือ DSPM เพื่อเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉพาะในส่วนแผนกเด็กสุขภาพดีและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยในส่วนส่งเสริมสุขภาพเท่านั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ตึกหลังคลอดถือเป็นกลุ่มบุคลากรสาธารณสุขที่ยังไม่ได้รับพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้คู่มือ DSPM เพื่อเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในขณะที่ ร้อยละ 70.3 ของเด็กปฐมวัยได้รับคู่มือ DSPM จากตึกหลังคลอด (ประภากรณ์ จังพานิช, 2563) จึงทำให้เป็นอุปสรรคปัญหาสำคัญในการดำเนินงาน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจงกับหน่วยงานพยาบาลหลังคลอด เพื่อให้เห็นความสำคัญของพยาบาลหลังคลอดที่เป็นผู้ให้คำแนะนำในเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กของพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูหลัก ซึ่งการที่จะทำให้อาباءเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้นั้นต้องอาศัยระยะเวลาและความสม่ำเสมอ จึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายการดำเนินงานระหว่างคลินิกฝากครรภ์คุณภาพ (ANC) พยาบาลหลังคลอด (PP) และคลินิกสุขภาพเด็กดี (WCC) และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ดังนั้นขอเสนอให้มีการจัดทำระบบการส่งต่อเด็กและพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลักในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมถึงมีกระบวนการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานต่อไป

2. กระบวนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยนั้น เด็กทุกคนควรได้รับการเฝ้าระวังและติดตามคัดกรองพัฒนาการในช่วงอายุสำคัญ ได้แก่ 9,18,30,42 และ 60 เดือน หากพบเด็กกลุ่มเสี่ยงหรือมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า บุคลากรสาธารณสุข ควรให้คำแนะนำโดยการสร้างความรอบรู้และให้ความมั่นใจกับบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูหลัก ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมตามช่วงวัย

3. การศึกษาครั้งต่อไปควร ศึกษารูปแบบระบบการดูแลเด็กและให้คำปรึกษาพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลักในหน่วยบริการสาธารณสุข ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติพระเทพพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558. กระทรวงสาธารณสุข; 2558.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เจ. เอส. การพิมพ์; 2561.

จินตนา พัฒนพงศ์ธร. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการ เด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560. นนทบุรี: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. 2561

ชฎาภรณ์ ชื่นตา. รายงานการพัฒนากาแฟระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดยโสธร. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร. 2561.

ณัฐพร ทศนกิจพาณิชย์. การประเมินพัฒนาการเด็ก และแนวทางในการประเมินเด็กที่มาด้วยปัญหาทางพัฒนาการ (Developmental assessment and approach to developmental problem in children) [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 27 พ.ย.2562]. แหล่งที่มา https://meded.psu.ac.th/binla/class05/388_551/Developmental_assessment_in_children/index.html.

บุษบา อรรถาวิรี และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ. รายงานการศึกษารูปแบบการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย [Developmental Surveillance and Promotion Manual(DSPM)] เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี. 2561.

ประภาภรณ์ จังพาณิชย์. รายงานวิจัยการประเมินผลโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ ปี 2563. สำนักส่งเสริมสุขภาพ. 2563.

ประภาศรี นันทน์ภูมิ. การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 23 พ.ย.2562]. แหล่งที่มา: <https://thaibf.com/การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก>.

เปรมฤทัย เกตุเรน. ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้เลี้ยงดูหลัก: กรณีศึกษา 4 อำเภอ. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข 2563; 43(1): 45-58.

วิจิตร จันดาบุตร วิทยา อยู่สุข และวิโรจน์ เขมรัมย์. การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2561; 13(1).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 3 พ.ย.2562]. แหล่งที่มา: https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. แนวทางการดำเนินงานคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย. [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 12 ก.พ.2563]. แหล่งที่มา: [hp.anamai.moph.go.th/ewtadmin/ewt/hp/ewt_news.php?nid=1517](http://anamai.moph.go.th/ewtadmin/ewt/hp/ewt_news.php?nid=1517).

สุมาลี จรุงจิตตานุสนธิ์. การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการล่าช้าในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 2560; 35(2): 123-132.

สมัจฉรา มานะชีวกุล, 2555. ปัจจัยทำนายความเครียดของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก วารสารสมาคม พยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ 30 ฉบับที่ 1 : มกราคม - มีนาคม 2555 หน้า 53-62.

Gardner, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books. 1983.

Good, C.V. *Dictionary of Education (3rd ed.)*. New York: McGraw-Hill. 1973.

Hurlock F.B, *Child Development*. Ed 6 th. Tokyo: McGraw-Hill. 1983.

Mercer, R. T. (1995). *Becoming a mother*. New York, NY: Springer.

Reichert, A. P., Collet, N., Eickmann, S. H., & Lima, M. (2015). Child development surveillance: intervention study with nurses of the Family Health Strategy. *Revista latino-americana de enfermagem*, 23(5), 954–962.